

Καταστατικόν του εν Κυθρέα Αναγνωστηρίου «Η Κυθρέα»

της Ανδής Πέτσα-Σαββίδου

Η Κυθρέα, στην πορεία του χρόνου ευτύχησε να αποκτήσει οργανωμένα σύνολα τα οποία είχαν ως επίκεντρο την πρόοδο της κοινότητας, το κοινό όφελος και την περαιτέρω εξύψωση του κατά γενικήν ομολογία υψηλού βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της. Από τη φύση τους φιλοπρόδοι οι Κυθρεώτες, φιλομαθείς, εργατικοί... Ως επί το πλείστον μορφωμένοι, προοδευτικοί, ανέπτυξαν έντονη δραστηριότητα όσο αφορά τα κοινά, κατάφεραν να οργανωθούν σε σύνολα που κάλυπταν διάφορους τομείς της δημόσιας ζωής.

Το φιλοπρόδοι οι κάτοικοι απέδειξαν επανειλημμένα τόσο με τη δημιουργία του πρώτου δημοτικού σχολείου το 1855 όπως και Γεωργικών, Αθλητικών συλλόγων και

αναγνωστηρίων. Το Αναγνωστήριον «Η Κυθρέα» σκοπό είχε την επιμόρφωση όπως και την ηθικήν και πνευματική ανάπτυξη της νεολαίας και των μεγαλύτερων σε ηλικία Κυθρεωτών, αφού ήδη από το 1855 στον περίβολο της ίδιας εκκλησίας λειτούργησε το πρώτο δημοτικό σχολείο και 13 χρόνια αργότερα, το 1868, κτίστηκε στον αυλόγυρο το πρώτο κτήριο του Αρρεναγωγείου.

Για τη γένεση, τη δράση και λειτουργία του Αναγνωστηρίου «Η Κυθρέα» δεν έχουμε, δυστυχώς, πληροφορίες. Τον Μάιο όμως του 1896 προοδευτικοί Κυθρεώτες αποφάσισαν την αναβίωσή του: *Ευχαρίστως αγγέλλομεν ότι αναβιώσαν άρχεται λειτουργούν επί εδραιωτέρων, ως ελπίζομεν, βάσεων το αναγνωστήριον εν Κυθραία, εν μικρώ μιν αλλ' ευαέρω οικήματι ιδρυθέν δαπάναις του Ναού Αγίου Ανδρονίκου*¹. Την επιτροπή του Αναγνωστηρίου αποτελούσαν οι Ι. Παυλίδης πρόεδρος, Γ. Μιχαηλίδης Αντιπρόεδρος, Χ. Αντωνιάδης Ταμίας, Μ. Χ΄ Βασιλείου Γραμματέας, Χ. Χ΄ Μιτσή επιμελητής και Θ. Ι. Φραγκούς, Ν. Χ΄ Γρηγορίου, Μ. Ατταλίδης και Ι. Αντωνιάδης Σύμβουλοι.

Διαβάζουμε στην εφημερίδα, Φωνή της Κύπρου ημερομ. 4/16.7.1896 κάτω από τον τίτλο ΚΥΘΡΑΙΑ 2/14 Ιουλίου 1886²: *Την 28 εκπνεύσαντος ενεκαινιαόσθη*

1. Εφημερίδα Σάλπιγξ 25.5.1896 και Κωστή Κοκκινόφτα, *Από την ιστορία της Εκπαίδευσης Αναγνωστήριο η Κυθρέα*, Περιοδικό Ελεύθερη Κυθρέα, τ. 42-43 σ. 136

2. Προφανώς πρόκειται περί τυπογραφικού λάθους. Η σωστή χρονολογία είναι 1896.

εν Κυθραία το ανασυσταθέν αναγνωστήριον «Η Κυθραία» υπό την προεδρείαν του κ. Ι. Παυλίδου, απαγγείλαντος συνοπτικήν μεν αλλά περιεκτικωτάτην προσλαλιάν, δι' ἧς ἐξήρη τα καλά τα εκ τοιούτου είδους καταστημάτων απορρέοντα. Ο λόγος του κ. Παυλίδου έχει ως εξής:

Φιλομαδεῖς κύριοι!

Ω, πόσον χαίρω και αγάλλομαι βλέπων ενταύθα σήμερον τους προσφιλείς κατοίκους, κληρικούς και λαϊκούς, της ωραίας Κυθραίας συνηγμένους, οίτινες υπείκοντες εις το αίσθημα της φιλομουσίας και φιλομαδείας έδραμον ενταύθα ως η διψώσα έλαφος προς την πηγήν, χάριν της ιδρύσεως του ιερού τούτου καθιδρύματος του αναγνωστηρίου η «Κυθραία» ού ο προορισμός αφορά την πνευματικήν και ηθικήν ανάπτυξιν της φιλιτάτης νεολαίας και απάσης της κοινωνίας.

Ο νυν ευτελής ούτος οικίοςκος, το ευώδες ενδιαίτημα ομοεθνών, ομοδρήσκων, ομοφρονούντων και συνεργαζομένων υπέρ του πλησίον εταιρών θέλει αναδειχθή μετ' ου πολύ σειπόν μέγαρον, όπου θα εδρεύει η αρετή, όπου θα ακτινοβολεί πανταχόθεν η ευσέβεια, η δικαιοσύνη, η φιλομάθεια, η φιλοπατρία και η προς τον πλησίον αγάπη. Όπου η οκνηρία, όπου τα χαμαιζήλα πάθη, δεν θα ευρίσκουν χώραν και όπου ο οινόφλυξ και χαρτοπαίκτης θα λακτίζεται ανηλεώς.

Φιλόμουσοι κύριοι! Γέροντες, άνδρες, νεανίσκοι, εισέλδετε προθύμως εις τον ζείδωρον και ευώδη κήπον του ιερού καθιδρύματος, φυτεύσατε κάρπημα δένδρα, ποτίσατε ευώδη άνθη και καλλιεργήσατε αυτά χάριν εαυτών, χάριν των απογόνων σας, δρέψατε τους αγαλούς αυτών καρπούς, αναγινώσκετε τας ημεδαπάς και αλλοδαπάς εφημερίδας, τα περιοδικά συγγράμματα, αναδιφήσατε τας αθανάτους βίβλους των προγόνων μας, μελετήσατε αδηφάγως τας ιεράς δέλτους της πίστεως, τας δέλτους της ιστορίας, της γεωγραφίας της οικονομίας. Εργάσθητε αόκνως εις μεταφράσεις ξένων γλωσσών, εις αναγνώσματα, εις συντάξεις ομιλιών και εν γένει εις παν λογικόν, φυσικόν και ηθικόν ποίημα. Μή φεισθήτε πόνων, μή φεισθήτε χρόνου, μή φεισθήτε χρυσίου απέναντί τόσων αγαθών πνευματικών και ηθικών, τα οποία σας προπαρασκευάζει, φιλότιμοι ομογενείς δια τόσης γλίσχρου συνδρομής, ετησίας μεν τεσσάρων σελινίων, ημερίας δε τεσσάρων δηναρίων.

Η βιβλιοθήκη ημών είναι πτωχή, ίνα μή είπω κενή. Οι επιστήμονες και ευπαίδευτοι ολίγοι, ή μάλλον ουδείς, αλλ' ευελπιστούμεν ότι η γείτων πρωτεύουσα Λευκωσία, η περίπου ώραν απέχουσα ευμοιρεί πολλών σπουδαιών επιστημόνων ανδρών, ων τα γενναία αισθήματα και ο προς τα καλά έρωσ είναι πασίδηλος, θέλει εν αυταπαρνήσει σπεύση προς αρωγήν και θεραπείαν των ελλείψεων ημών. Θαρρείτε τοίνυν, φίλοι κύριοι, θαρρείτε «ταχ' αύριον έσσειτ' άμεινον». Και ας πιστεύσωμεν αδιστάκτως το αξιοσύστατον λόγιον του γλυκυτάτου Ιησού μας, του ειπόντος «όπου εισί δύο ή τρεις συνηγμένοι εν τω εμώ πνεύματι, καγώ ειμί εν μέσω αυτών». Προς ταύτα πάντα τα δεία και τα ανθρωπίνα ας μή λησμονώμεν και το της πείρας σοφόν λόγιον «Συν Αθηνά και χείρα κίνει» και το δημώδες «Αι Γιώργη βούδά μου, κούνει και συ τον πόδα.»

Ἄπό ἀρθρο στην εφημερίδα 2.11.1901 πληροφορούμαστε για την ίδρυση αναγνωστηρίου «Η ΚΥΘΡΕΑ» που όπως τεκμαίρεται, ατόνησε ή διαλύθηκε. Επιστέλλουσιν ημίν εκ Κυθραίας: Ίδρύθη ενταῦθα αναγνωστήριον ὑπὸ το ὄνομα «Η Κυθραία» πρόεδρος του οποίου εξελέγη ο κ. Θ. Θεοδότου, αντιπρόεδρος ο κ. Γ. Μιχαηλίδης, γραμματεὺς ο κ. Μ. Χ" Βασιλείου, Ταμίας ο κ. Χρ. Ιωάννου και σύμβουλοι οι κ.κ. Θ. Ιωαννίδης Χρ. Αντωνιάδης, Χρ. Μηλίδης, Ν. Χατζηγεωργίου και Π. Χατζηλουκά.

Όπως όμως φαίνεται από νεότερα στοιχεία 25 χρόνια μετά, θα ατόνησε και διαλύθηκε. Έτσι το Μάιο του 1926 βρίσκουμε να ιδρύεται νέο αναγνωστήριο με το ίδιο όνομα, Αναγνωστήριον «Η ΚΥΘΡΕΑ».

Στο οίκημά του νέου Αναγνωστηρίου, που λειτουργούσε δίπλα από το καφενείο του Χρίστου της Χαραλάμπαινας στην ενορία του Αγίου Ανδρονίκου, εορτάζονταν οι Εθνικές και δρασηκευτικές γιορτές, διοργανώνονταν ομιλίες, συζητήσεις, εθνικές γιορτές με απαγγελίες και τραγούδια³.

Το Μάιο λοιπόν του 1926 σύμφωνα με το Καταστατικόν του εν Κυθρέα Αναγνωστηρίου «Η Κυθρέα» ιδρύεται αναγνωστήριο σκοπός τους οποίου είναι η ηθική και πνευματική μόρφωσις των μελών αυτού δια διαλέξεων, αναγνώσεως εφημερίδων, περιοδικών και ὠφελίμων βιβλίων, αθλητικών παιδιών, εκδρομών, παραστάσεων και άλλων. Έκαστον μέλος πληρώνει ετησίαν συνδρομήν ουκί κατ'ωτέραν των 6 σελινίων καταβαλλομένων εις 4 δόσεις ήτοι εις την αρχήν εκάστης τριμηνίας. Εις το Αναγνωστήριον «επιτρέπεται η είσοδος μόνον εις τα εγγεγραμμένα μέλη. Εξαιρετικῶς επιτρέπεται η είσοδος εις τους παρεπιδημούντας κοσμίῳ διαγωγῆς ξένους, εάν οὔτοι συνοδεύωνται ὑπὸ τακτικῶν μελῶν και εις μαθητάς τη εγκρίσει του Διοικητικῶ Συμβουλίου».

Ἄπό το σχετικό καταστατικό πληροφορούμαστε πως το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο απαρτιζέτο από τους⁴: Δρ. Ε. Ιακωβίδη πρόεδρο, Χ. Καττάμη Αντιπρόεδρο, Π. Λεμονοφίδη, ταμία, Α. Σπανό, γραμματέα, Ι. Καττάμη επιμελητή

3. Προφορικὴ ἀφήγηση Ευδοκίας Αθανασιάδου-Φιλιππίδου, γεννηθεῖσα το 1925.

4. Καταστατικόν του εν Κυθρέα Αναγνωστηρίου «Η Κυθρέα». Εν Κυθρέα 1926 Τύποις «Μουσῶν», Γ. Χ. Ὑψηλάντου σελ. 15.

και Κ. Γεωργιάδη (Ιεροδιάκονο),⁵ Κ. Έλληνα, Γ. Ζαχαρία και Α. Αδαμίδα συμβούλους.

Σε σύντομο χρονικό διάστημα, από την Εφημερίδα *Λαϊκή* της 20.12.1927 όπως και από την εφημερίδα *Ελευθερία* της 31.12.27 μαθαίνουμε πως εν τη ενορία Αγίας Μαρίνης Κυθραίας, ιδρύθη λέσχη υπό την επωνυμίας «*Λαϊκή Ένωσις Κυθρέας*» ής το διοικητικόν συμβούλιον αποτελείται εκ των κ.κ. Κ. Λεμονοφίδου, Δημάρχου, Κ. Ν. Κυριακίδου ιατρού, Ε. Ζαμπακίδη, Π. Χατζηλουκά, Κ. Μαλαού, Ν. Νικόλα. Κ. Σάββα, Ζ. Αθανασίου ταμίου και Μ. Α. Ανδρονίκου γραμματέως. Η δημιουργία της Λέσχης τεκμαίρεται πως δεν είχε κομματικό χαρακτήρα αλλά δημιουργήθηκε εξ αιτίας του «δημαρχιακού ζητήματος» που επέφερε

η αντιπαλότητα μεταξύ των Καττάμη και Λεμονοφίδη σχετικά με την πρόθεση 3 ενοριών για κατάργηση του Δημαρχείου, η οποία ειρήδω εν παρόδω, απασχόλησε ευρέως τον ημερήσιο τύπο του 1928.

Και οι δύο μορφωτικοί σύλλογοι δημιούργησαν στους κόλπους τους Ερασιτεχνικούς Θεατρικούς Ομίλους. Το 1929 στους κόλπους του Αναγνωστηρίου δημιουργήθηκε ο **Ερασιτεχνικός Όμιλος του Αναγνωστηρίου Κυθρέα** που με το θεατρικό έργο *Βελισάριος του Βυζαντίου* αποτέλεσε τον πρώτο μεγάλο σταθμό του ερασιτεχνικού θεάτρου Κυθρέας.⁶

Την ίδια χρονική περίοδο ο ερασιτεχνικός όμιλος της *Λέσχης της Λαϊκής Ενώσεως Κυθρέας* παρουσίασε το έργο *Χορός του Ζαλόγγου*⁷.

Στην εφημερίδα *Ανεξάρτητος* της 25 Δεκεμβρίου 1941 πληροφορούμαστε για την ύπαρξη ενός νεότερου σε ηλικία ιδρύματος, του **Μορφωτικού Συνδέσμου Κυθραίας «Η Αναγέννησις»**. *Γενομένης γενικής συνελεύσεως του μορφωτικού Συνδέσμου Κυθραίας «Η Αναγέννησις»* εξελέγη επιτροπεία αποτελεσθείσα εκ των κ.κ. Γεωργίου Ορφανίδη, Γραμματέως, Παναγιώτη Συμεωνίδη, ταμίου, Νίκου Αθανασίου, εισπράκτορος, Ι. Ορφανίδη και Βασ. Βασιλειάδη μελών».

5. Πρόκειται για τον Παπακωνσταντίνο Γεωργιάδη, το γνωστό Παπάδκιακο.

6. Κώστα Ζ. Γιαννό *Θεατρικές παραστάσεις του Ερασιτεχνικού Ομίλου του Αναγνωστηρίου Κυθρέα το έτος 1929* περιοδικό *Ελ. Κυθρέα* Γεν.-Μάρχ 1998 σ 40-41.

7. Το ίδιο με πιο πάνω.

— 15 —

Τὸ παρὸν Καταστατικὸν ἐγκρίθη σήμερον ὑπὸ
Ἐξ Γενικῆς Συνελεύσεως θὰ ἰσχύῃ ἐπὶ 1 ἔτος ἀπὸ
τῆς 4ης Μαΐου 1926.

Ἐν Κυθρῇ τῆ 3ῃ Μαΐου 1926.

Δρ. Ε. Ἰακωβίδης,	πρόεδρος	
Χ. Καττάμης,	ἀντιπρόεδρος	
Π. Λεμονοφίδης,	ταμίας	
Α. Σπανός,	γραμματεὺς	
Ι. Καττάμης,	ἐπιμελητὴς	
Κ. Γεωργιάδης	Ἱεροδιάκ.	(
Κ. Ἑλληνας,)
Γ. Ζαχαρία,		(
Α. Ἀδαμίδης,)

συνβίοντες.